

Activiteitenverslag 2021@

INHOUDSTAFEL

Edito	3
Over het OCAD	4
Wie zijn we?	4
Missie, visie en waarden	5
Wat doen we?	6
Wettelijk kader	7
Personeelssituatie	8
Departementen	9
Transversale werking	13
OCAD Highlights	17
Dreigingsbeeld: evolutie van de dreiging in 2021	17
Strategie tegen Extremisme & Terrorisme	18
Website	18
Wet voor de Gemeenschappelijke Gegevensbank	18
Voorbereidingen ter aanpassing van de OCAD-wet	19
Opleiding Information Officers	19
Opleiding LVC-R coördinatoren	20
Samenwerkingsakkoord LVC-R	20
Outreach: Thesiswedstrijd & lancering Radices	20
Markante gebeurtenissen 2021	21
Algemene dreigingsevaluatie voor België	21
COVID-19: haatspraak en bedreigingen	23
Rechts-extremistische Potentieel Gewelddadige Extremist (PGE) verdwijnt van de radar	24
België haalt kinderen en hun moeders terug uit de conflictzone in Syrië	25
De Taliban nemen de macht over in Afghanistan	26
Toename dossiers minderjarigen	28
Uitspraak in het proces van de vrijdelde aanslag in Villepinte	28
Statistieken & publicaties	29
Cijfers: behandelde documenten	29
Analyses & andere publicaties	31
Personen in de GGB	32
Individuele administratieve maatregelen	37
Afkortingenlijst	38

EDITO

2021 was een bewogen jaar. Opnieuw was het de COVID-19 pandemie die zijn stempel drukte. Meer telewerk, veel virtueel vergaderen, meer afstand tussen collega's. Het was een uitdaging om het psychosociale welzijn van alle collega's op peil te houden. Het OCAD heeft daarom sterk ingezet op verbindende acties met zijn personeelsleden, zowel online als offline.

Het begin van de zomer van vorig jaar werd gekleurd door de verdwijning van Jürgen Conings. Een affaire die het OCAD noopte om een dreigingsniveau 4 af te kondigen voor de dreiging die van hem uitging. Deze episode was de incarnatie van het type dreigingen van de laatste jaren: een *lone actor*, weliswaar geïnspireerd door een extremistisch ideologisch denkkader, maar ook iemand die evenzeer gedreven werd door zijn verzet tegen de COVID-19 maatregelen, als door professionele en persoonlijke frustraties. Dit levert een meer diffuus dreigingsbeeld op, waarbij de daders handelen op basis van een veelheid van motieven, en waarbij vaak ook psychosociale factoren een grote rol spelen.

Deze case illustreert de nood aan een gelaagde, multidisciplinaire aanpak van extremisme en terrorisme. Al meerdere jaren is het besef in ons land gelukkig daar dat je de strijd tegen extremisme en terrorisme niet kan winnen door enkel in te zetten op veiligheid en repressie. De onderliggende oorzaken moet je op een breder niveau aanpakken. We zijn dan ook blij dat in september 2021 de nieuwe Strategische nota Extremisme en Terrorismen, afgekort de Strategie TER, officieel goedgekeurd werd door alle politieke geledingen in ons land. De nieuwe strategie is in feite een werkingskader, dat klaar is om alle vormen van extremisme aan te pakken. De strategie regelt de samenwerking tussen een veelheid aan diensten, op alle bestuursniveaus, van het federale tot op het niveau van de steden en gemeentes. We structureren de samenwerking, door regelmatige overlegmomenten in te lassen en de nodige transparantie en communicatie tussen de verschillende niveaus in te bouwen. Het OCAD zette het voorbije jaar sterk in op de coördinatie en ondersteuning van deze strategie.

2021 was ook het jaar waarin de regering besliste om een aantal kinderen en hun moeders te repatriëren uit het noordoosten van Syrië. Als OCAD speelden wij een niet onbelangrijke rol in de voorbereiding van dit dossier. We maakten met name een heel aantal

Gert Vercauteren - directeur a.i.

dreigings- en risicoanalyses, gebaseerd op de zeer gewaarde input van onze partners, die de regering toelieten om een gefundeerde beslissing te nemen. Voor het OCAD is het duidelijk dat een gecontroleerde terugkeer van deze personen op veiligheidsvlak de minste risico's met zich meebrengt op langere termijn.

Ook het najaar van 2021 bleef niet gespaard van enige commotie. De machtsovername door de Taliban in Afghanistan leidde tot een grote uitstroom van mensen die nauw hadden samengewerkt met de internationale aanwezigheid ter plaatse. Net als andere landen, organiseerde ook België meerdere repatriëringvluchten. De veiligheidsdiensten, waaronder het OCAD, werden gevraagd om al deze personen te screenen. Hoewel de veiligheidsimpact van de machtsovername voorlopig beperkt blijft, zullen de psychologische repercussies wellicht nog lang nazinderen. Jihadisten wereldwijd interpreteerden de machtsovername als een overwinning van de islam op de 'kruisvaarders'. Daarnaast zal het belangrijk zijn om de banden tussen de Taliban en Al Qaeda op te volgen.

In eigen land kwam het nog tot verscheidene heftige manifestaties tegen de COVID-19 maatregelen. Binnen de 'tegenbeweging' werd de toon bitsiger, en bepaalde groepen radicaliseerden. Dat uitte zich in een reeks van bedreigingen tegen politici en virologen. Het OCAD waarschuwde voor de betrokkenheid van extremisten, en reikte ook handvaten aan voor overheden, vooral op lokaal vlak, om hiermee om te gaan.

Outreach naar de academische wereld blijft belangrijk voor onze dienst. Het voorbije jaar organiseerden we opnieuw een thesiswedstrijd voor masterstudenten die werken op onze thematieken. We organiseerden ontmoetingen met studenten en publiceerden een eerste versie van *Radices*, een wetenschappelijk tijdschrift waarin we jaarlijks beloftevol academisch onderzoek een podium willen bieden.

Kortom, 2021 was een jaar met veel verwachtingen naar onze dienst toe. Ik wil dan ook graag alle leden van het OCAD bedanken voor hun grote inzet en onze partners voor het vertrouwen en de goede samenwerking. ■

1. OVER HET OCAD

1.1 Wie zijn we?

Het OCAD, het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, is het federale kennis- en expertisecentrum dat de terroristische en extremistische dreiging in België en tegen de Belgische belangen in het buitenland evalueert en de aanpak ervan mee coördineert. Op basis van onze dreigingsevaluaties kunnen overheden als het Nationaal Crisiscentrum (NCCN) en de Geïntegreerde Politie de gepaste maatregelen nemen om de veiligheid in België zo goed mogelijk te garanderen. Om onze taken uit te voeren, baseren we ons op inlichtingen en informatie van onze ondersteunende diensten¹ en onze partnerdiensten. Het OCAD werkt in alle onafhankelijkheid en legt verantwoording af aan de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie.

De C van Coördinatie

De 'C' van Coördinatie staat centraal in onze naam. We geloven in een multidisciplinaire aanpak en in bruggen bouwen, in afstemming en overleg met onze ondersteunende diensten en onze partnerdiensten. De relevante informatie die bij de verschillende partners afzonderlijk beschikbaar is, moet tussen alle betrokken diensten worden gedeeld. Op basis daarvan kan worden gekeken welke dienst het best geplaatst is om de meest gepaste acties te nemen.

Ondersteunende diensten

Geïntegreerde Politie (Federale & Lokale Politie)
Veiligheid van de Staat (VSSE)
Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV)
FOD Mobiliteit & Vervoer (Mob)
FOD Binnenlandse Zaken (BiZa)
Dienst Vreemdelingenzaken (DvZ)
Nationaal Crisiscentrum (NCCN)
FOD Buitenlandse Zaken (BuZa)
FOD Financiën (Fin)
Douane & Accijnzen
Thesaurie
FOD Justitie (Jus)
Dienst Erediensten & Vrijzinnigheid
Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen (DG EPI)

Andere partners

Cel voor Financiële Informatieverwerking (CFI)
Openbaar Ministerie (OM)
Gemeenschappen & Gewesten
Lokale partners

- Gemeentes
- Preventie- & radicaliseringsambtenaren
- Information Officers (IO)

¹ De ondersteunende diensten zijn de diensten zoals bepaald in de OCAD-wet van 10 juli 2006 art. 2, °2.

1.2

Missie, visie en waarden

Missie

De missie van het OCAD is bij wet bepaald: de veiligheid van de Belgische burgers en van de belangen in België en in het buitenland zo goed mogelijk garanderen, met respect voor de principes van de democratische rechtstaat.

Visie

De actualiteit van de laatste jaren heeft de veiligheidsdiensten ertoe aangezet hun aanpak van terrorisme en extremisme te herzien en beter op elkaar af te stemmen. Een degelijk veiligheidsbeleid vereist een diepgaande samenwerking en wederzijds vertrouwen. Inlichtingen en gegevens delen is een *conditio sine qua non*. Daarom blijft de 'C' in ons acroniem ook zo belangrijk.

De uitdaging is nu om verder te gaan op de ingeslagen weg. Vanuit onze coördinerende rol willen we mee bijdragen tot een vlotte informatiedoorstroming tussen alle partners die werken rond de problematieken van terrorisme en extremisme, inclusief het radicaliseringsproces. Binnen het kader van de nationale Strategie tegen Extremisme en Terrorismen, inclusief het radicaliseringsproces (Strategie TER) willen we deze informatiefloed ook tussen de verschillende beleidsniveaus mee helpen faciliteren. Als expertisecentrum willen we het maatschappelijke middenveld en het beleid ondersteunen in het verder ontwikkelen van een integrale, geïntegreerde en gemeenschappelijke aanpak ter voorkoming van extremisme.

Waarden

Het OCAD opereert onafhankelijk binnen de Belgische nationale veiligheidsstructuren. Objectiviteit, transparantie en geloofwaardigheid dragen we dus hoog in het vaandel. Om onze wettelijke opdrachten te kunnen volbrengen, moeten we afstand kunnen nemen van de waan van de dag en kritisch en objectief omgaan met de informatie die we ter beschikking hebben. Diversiteit, ook binnen onze eigen structuren, is in deze optiek een meerwaarde.

1.3

Wat doen we?

Sinds onze oprichting in 2006 zijn onze bevoegdheden en opdrachten gevoelig uitgebreid. De opdrachten van het OCAD zijn:

- **Punctuele en strategische dreigingsevaluaties** opstellen voor dreigingen gericht tegen de Belgische onderdanen en belangen, zowel in België als in het buitenland;
- **Strategische dreigingsevaluaties** opstellen met betrekking tot **kritieke infrastructuren**;
- De **Strategie TER** coördineren en de informatiestroom faciliteren tussen de betrokken Belgische diensten, via onder meer de Nationale Taskforce (NTF), de Lokale Taskforces (LTF's), de nationale Werkgroepen (WG) en de Lokale Integrale Veiligheidscellen inzake Radicalisme (LIVC's-R);
- Het operationele beheer verzekeren van de **Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB)**;
- Gemotiveerde adviezen opstellen in het kader **van individuele administratieve maatregelen** (bevrozing van tegoeden, ID-ban, Pass-ban);
- **Contacten en relaties met buitenlandse homologe diensten** onderhouden door informatie uit te wisselen en relevante informatie door te geven aan de betrokken Belgische diensten. Het OCAD is pleitbezorger van meer Europese en internationale samenwerking tussen buitenlandse partnerdiensten (*fusion centres*);
- **Expertise en kennis ter beschikking stellen van overheden en diensten** in het kader van de strijd tegen terrorisme en extremisme.

1.4

Wettelijk kader

Reglementair kader van het OCAD

- Wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten;
- Wet van 10 juli 2006 betreffende de analyse van de dreiging (organieke wet);
- KB van 28 november 2006 (opdrachten en organisatie);
- KB van 23 januari 2007 (personeelsstatuut);
- KB van 24 augustus 2007 (functietoelage personeel);
- Wet van 1 april 2007 betreffende de verzekering tegen schade veroorzaakt door terrorisme;
- Wet van 1 juli 2011 betreffende de beveiliging en de bescherming van de kritieke infrastructuur;
- Wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

Individuele administratieve preventieve maatregelen

(Bevriezing van tegoeden, Pass-ban, ID-ban)

- Consulaire wetboek van 21 december 2013 (artikels 62 tot 65/2);
- Wet van 10 augustus 2015 houdende wijziging van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen;

Gemeenschappelijke Gegevensbank

- Wet van 27 april 2016 inzake aanvullende maatregelen ter bestrijding van terrorisme;
- KB van 21 juli 2016 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Terrorist Fighters;
- KB van 23 april 2018 betreffende de gemeenschappelijke gegevensbank Haatpropagandisten en tot uitvoering van sommige bepalingen van de afdeling 1bis "Het informatiebeheer" van hoofdstuk IV van de wet op het politieambt;

Strategie TER & LIVC-R

- De Strategie TER, goedgekeurd door het Overlegcomité op 8 september 2021;
- Wet van 30 juli 2018 tot oprichting van Lokale Integrale Veiligheidscellen inzake radicalisme, extremisme en terrorisme.

1.5

Personeelssituatie

In de nasleep van het conflict in Syrië/Irak en de aanslagen van 2015 in Parijs en 2016 in Brussel, zijn de bevoegdheden van het OCAD gevoelig uitgebreid. Dit had uiteraard zijn weerslag op de werkdruk, waardoor het personeelsbestand tussen 2016 en 2018 sterk is gestegen. Dankzij de actualisering van het KB van 23 januari 2007 inzake het OCAD-personeel, is het personeelskader flexibeler geworden. Sindsdien kan dit kader variëren van 76 tot 108 personeelsleden, van wie een deel eigen personeel is en het andere deel gedetacheerd wordt vanuit de ondersteunende diensten.

Situatie 2021

Personeelsevolutie

In 2021 telde de het OCAD 81 actieve personeelsleden.

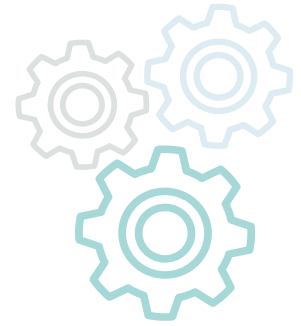
In haar beleidsnota stelde de minister van Binnenlandse Zaken dat het personeelsbestand van het OCAD moet worden versterkt om de toegenomen taken en opdrachten naar behoren te kunnen uitvoeren. Het OCAD heeft **toestemming gekregen om extra personeelsleden** aan te werven in 2022. De procedures hiervoor zullen begin 2022 worden opgestart, in samenwerking met de overheidsselectiedienst SELOR en de diensten Personeel & Organisatie van de FOD Binnenlandse Zaken.

Sinds Paul Van Tigchelt op 11 oktober 2020 vertrokken is als directeur, neemt de coördinator en hoofd van het departement Strategische Analyse, **Gert Vercauteren, tijdelijk de leiding** van de dienst waar. In afwachting van de benoeming van een nieuwe directeur is hij benoemd tot directeur a.i., bekrachtigd in het koninklijk besluit van 9 februari 2021.

COVID-19

Net als het jaar voordien, waren de gevolgen van de pandemie in 2021 sterk voelbaar. Het OCAD werkt vaak met geclassificeerde gegevens voor de interne databank van de dienst, dus thuiswerk is voor veel functies binnen de dienst beperkt. Een fysieke aanwezigheid op kantoor is vaak nodig.

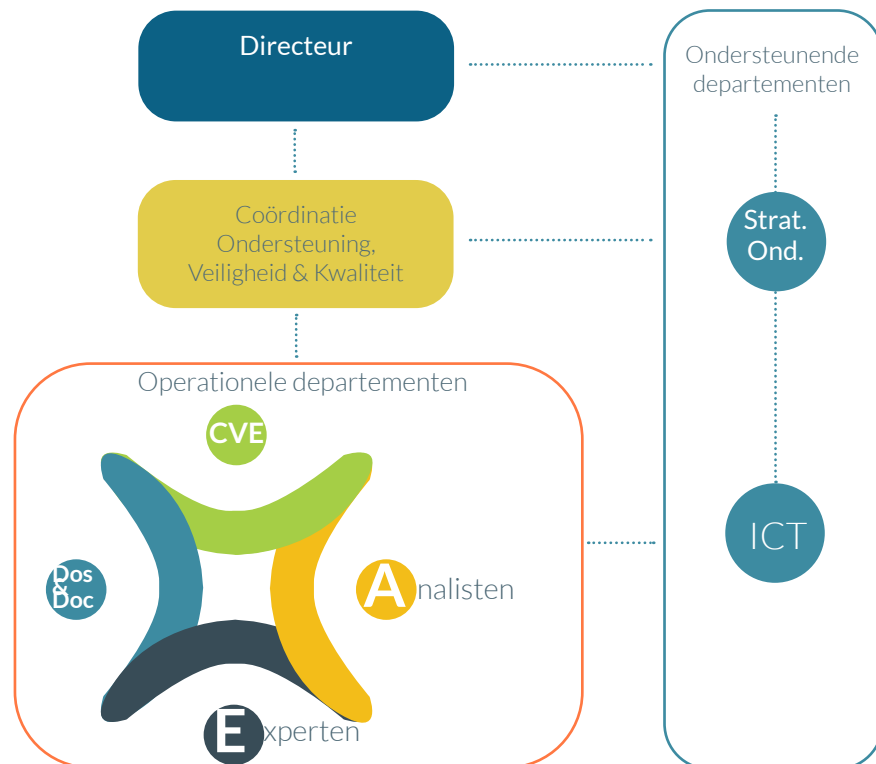
Daarom heeft het OCAD een **flexibel werkregime** ingevoerd, in samenspraak met de Interne Preventieadviseurs en de directie. De nodige maatregelen werden in plaats gesteld zodat een **maximaal aantal personeelsleden in veilige omstandigheden** in de kantoren kon komen werken. Een systeem van voorbereid telewerk en strikte afspraken omtrent aanwezigheden en beurtrollen hebben ervoor gezorgd dat de werking van het OCAD en de bereikbaarheid voor de partner- en ondersteunende diensten steeds gegarandeerd bleef.

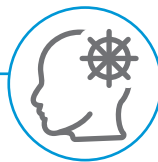
1.6 Departementen

De werking van het OCAD is gebaseerd op vier operationele departementen. Deze hebben elk hun eigen, complementaire bevoegdheden, zodat het OCAD al zijn wettelijke opdrachten kan uitvoeren. Daarnaast zijn er twee departementen die een beleidsondersteunende rol opnemen. Een overkoepelende structuur Coördinatie moet de interne werking van de dienst optimaliseren. Het OCAD zet sterk in op een transversale werking, waarbij de verschillende departementen elk vanuit hun eigen insteek samenwerken rond bepaalde thematieken en zo elkaars expertise aanvullen.

Het **organigram** van het OCAD:

Coördinatie

De transversale overkoepelende structuur 'Coördinatie' vertaalt de beslissingen van het directiecomité in operationele richtlijnen voor de verschillende departementen. Ze staat in voor de **werkverdeling** en moet er dus op toezien dat de operationele departementen correct op elkaar zijn ingespeeld. Ze begeleidt de kwaliteit van de **interne en externe beheersprocessen**, input in de databanken van het OCAD en het elektronische verkeer.

Strategische Ondersteuning

Het departement Strategische Ondersteuning staat in voor de functionele en administratieve **ondersteuning van de directie en de vier operationele departementen** van het OCAD.

ICT

Het departement ICT staat in voor de operationele werking van de **interne en externe databanken** van het OCAD. Verder zorgt het departement ICT ervoor dat de **IT-infrastructuur** van het OCAD opereert binnen de **wettelijke vereisten** en de **veiligheidsnormen** opgelegd door onze voogdijoverheden en partners.

Punctuele analyse

Het Departement Punctuele Analyse ('Experten') bestaat uit personeelsleden gedetacheerd door de ondersteunende diensten van het OCAD. Zij vervullen de rol van **verbindingsofficier** tussen het OCAD en hun dienst van oorsprong. De belangrijkste taak van de Experten is het opstellen van **punctuele dreigingsevaluaties**. Deze dreigingsevaluaties hebben betrekking op de extremistische of terroristische dreiging ten aanzien van evenementen, personen of gebouwen in België, of ten aanzien van Belgische belangen in het buitenland. Een tweede type van dreigingsevaluaties betreft de dreiging die uitgaat van bepaalde personen of groepen. De derde soort punctuele dreigingsevaluaties is de Algemene Dreigingsevaluatie voor België, die maandelijks op eigen initiatief door het OCAD wordt opgesteld ten behoeve van de Nationale Veiligheidsraad (NVR). Het NCCN baseert zich onder meer op het dreigingsniveau bepaald door het OCAD om bepaalde maatregelen te nemen.

Strategische Analyse

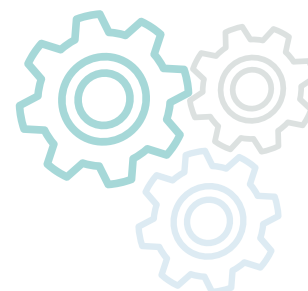

Het departement Strategische Analyse evalueert via analysenota's de **belangrijkste trends inzake dreigingen ten aanzien van België en de Belgische belangen in het buitenland**. Deze analysenota's handelen zowel over transversale thema's als over specifieke groeperingen of tendensen (zoals links- en rechts-extremisme, islamistisch/jihadistisch extremisme en terrorisme, enz.). Deze analyses worden op eigen initiatief opgesteld of op vraag van de autoriteiten. Daarnaast stelt het departement strategische evaluaties op voor **kritieke infrastructuren**. De wet op de kritieke infrastructuren verplicht het OCAD immers om binnen het jaar nadat het NCCN een nationale of Europese kritieke infrastructuur heeft aangeduid, hiervoor een analyse op te maken. Deze analyses slaan niet enkel op de dreiging van terrorisme of extremisme, maar omvatten alle fenomenen die binnen de bevoegdheid van de partners van het OCAD vallen. Om tot een geïntegreerde, door alle diensten gedragen analyse te komen, is een doorgedreven coördinatie met de verschillende ondersteunende en partnerdiensten van het OCAD dan ook vereist. Tot slot doet het departement Strategische Analyse ook aan beleidsondersteunend werk, zoals het voorbereiden en schrijven van wetteksten en omzendbrieven en de implementatie ervan.

Dossierbeheer & Documentatie

Het departement Dossierbeheer & Documentatie (Dos&Doc) staat in voor het **beheer van de interne databank van het OCAD**. Het departement beheert de **dagpermanentie**, waar alle informatie en documenten vanuit de partners toekomen. Op die manier optimaliseert het departement Dos&Doc de informatiestroom naar de andere departementen binnen het OCAD. In nauwe samenwerking met de departementen Punctuele Analyse en Strategische Analyse staat het departement Dos&Doc in voor de verwerking en het beheer van al deze operationele gegevens en inlichtingen. Daarnaast houdt het departement de **maandelijkse statistieken** bij over al deze operationele gegevens en over het aantal entiteiten in de GGB.

Countering Violent Extremism (CVE)

Het departement *Countering Violent Extremism* (CVE) bestaat sinds 2017 in zijn huidige vorm binnen het OCAD. Deze integratie was het logische gevolg van de actualisatie van het toenmalige Plan R in 2015 en de noodzaak om ook preventie meer structureel in te bedden in de strijd tegen terrorisme en extremisme. Het departement CVE **coördineert de aanpak** om de **nefaste effecten** van **radicalisering** en **extremisme** in onze samenleving zo veel mogelijk in te perken. Hierbij werken diverse overheidsdiensten op een geïntegreerde manier samen. Het departement wil nog meer uitgroeien tot een expertise- en referentiecentrum inzake CVE. Een nauwere samenwerking met zowel het sociale middenveld als de academische wereld zijn hiervoor wenselijk.

Het departement focust zijn opdrachten rond vier assen:

- Het **samenbrengen van alle actoren** die betrokken zijn bij de Strategie TER.
Hiervoor neemt het departement CVE zijn coördinerende rol op, onder andere als voorzitter van het strategische platform van de NTF. Ook met de lokale partners van de Strategie TER wordt ingezet op een goede samenwerking. Zo ondersteunt en begeleidt het departement CVE onder meer de lokale autoriteiten (gemeentes) bij de LIVC-R-werking.
- Het **faciliteren van de contacten en banden tussen alle niveaus** (praktijkwerkers, terreinwerkers, het sociale middenveld enz.)
Het departement CVE organiseert regelmatig ontmoetingen met terreinwerkers of met de academische wereld. Het departement engageert zich om, met ondersteuning van het *Outreach* project van het OCAD, een duurzaam academisch netwerk uit te bouwen. Deze contacten dragen bij tot de denkoefening over welke acties of maatregelen genomen kunnen worden in de strijd tegen

extremisme (in alle vormen) en hoe deze moeten evolueren. Het departement CVE werkt nauw samen met de Algemene Directie Veiligheid & Preventie (ADVP) van Binnenlandse Zaken op verschillende projecten, zoals het Radix Team (dat eind 2021 is afgelopen).

- **Ondersteunende rol via eigen analyses en eigen onderzoek** binnen het OCAD met focus op preventie in de aanpak van terrorisme en extremisme.
- Via de multidisciplinaire aanpak **ondersteunt het departement de verschillende autoriteiten en administraties, maar ook de terreinwerkers in België**. Deze steun vertaalt zich in advies aan alle actoren die actief zijn in de aanpak van terrorisme en extremisme, zowel beleidsmatig op de verschillende bestuursniveaus (lokaal, regionaal en federaal) als op het terrein, zowel repressief als sociopreventief.

Alle aspecten van preventie worden hierbij mee in rekening genomen:

- **Primaire preventie:** aandacht voor de problematiek zelf waarbij oog is voor het wegnemen van de voedingsbodems van radicalisering door een inclusief beleid;
- **Secundaire preventie:** hulpmiddelen om processen van radicalisering (vroeg)tijdig op te sporen;
- **Tertiaire preventie:** Platformen of initiatieven die re-integratie van de betrokken personen bevorderen.

1.7

Transversale werking

De Connecting-the-dots slogan van het OCAD vertaalt zich zowel intern als extern in een transversale en multidisciplinaire samenwerking. Intern gaat het om een complementair functioneren tussen de vier operationele departementen, die samenwerken in operationele teams. Extern gaat het om multidisciplinaire werkgroepen, waarbij het OCAD samen met verschillende externe partners rond de tafel zit in het kader van de Strategie TER.

Binnen het OCAD: de interne werking in operationele teams

In deze teams werken Analisten, Experts, leden van CVE en Dos&Doc transversaal samen rond een bepaalde problematiek, regio of tendens. Op basis van hun eigen departementswerking vullen de teamleden elkaars kennis, expertise en inzichten aan. Deze werking laat toe om snel in te spelen op nieuwe tendensen. In functie van de actualiteit kunnen eenvoudig nieuwe leden aan een team worden toegevoegd of kunnen teams snel weer worden afgebouwd.

Data Protection Officer (DPO)

Sinds 2019 beschikt het OCAD over een eigen *Data Protection Officer* (DPO). De DPO ondersteunt het OCAD bij het nakomen van zijn **wettelijke verplichtingen inzake de persoonsgegevens** die de dienst in het kader van zijn opdrachten verwerkt. De DPO geeft onder meer **strategisch advies** aan de directie en de organisatie met betrekking tot de **behandeling van persoonsgegevens**. De DPO volgt tevens de **vragen en verzoeken op van burgers** die het OCAD contacteren in het kader van eventuele dossiers die over hen zouden lopen. In dat geval dringt een correcte **doorverwijzing naar de partners** die deze dossiers behandelen zich op. In de loop van 2021 heeft de DPO zijn expertise ter beschikking gesteld om het voorontwerp van wet ter aanpassing van de wet van 10 juli 2006 betreffende de analyse van de dreiging, conform te laten zijn met de GDPR-wetgeving.

Het OCAD stelt zijn DPO-expertise ook **ter beschikking** van de **ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken**, die samen verantwoordelijk zijn voor de verwerking van de gegevens in de GGB.

Werkgroep Safety

Sinds 2018 beschikt het OCAD over een eigen Interne Dienst Preventie en Bescherming op het werk. Deze wordt geleid door twee Interne Preventieadviseurs (IPA's), bijgestaan door de leden van de werkgroep Safety. De WG Safety **adviseert de directie** op het vlak van **arbeidsveiligheid** en **welzijn** en heeft ook een controlerende rol.

In 2021 werd voor het psychosociale luik binnen het OCAD het team van interne vertrouwenspersonen uitgebreid met een tweede vrouwelijke vertrouwenspersoon. De mannelijke vertrouwenspersoon is weggevallen uit de functie.

Werkgroep Security

De werkgroep Security wordt getrokken door de veiligheidsofficier van het OCAD en streeft permanent naar de **hoogst mogelijke beveiliging van de dienst**. Hierbij ligt de focus op het **personeel**, de **geclassificeerde en gevoelige informatie** en de **infrastructuur**.

Outreach naar de academische wereld

Project *Outreach* staat in voor het onderhouden en optimaliseren van de banden met de academische wereld. Om de veiligheidsproblemen binnen onze samenleving efficiënt aan te pakken, hebben we nood aan meer inzichten en interdisciplinaire samenwerking. De academische wereld is een essentiële partner in deze aanpak.

Om die banden aan te halen, lopen er binnen *Outreach* verscheidene projecten:

- **Students@cuta:** Studenten kunnen in het kader van hun masterproef op wel bepaalde, vaste momenten vragen stellen aan het OCAD. Omwille van de COVID-19 pandemie, is de sessie van 2021 virtueel verlopen, via bilaterale online meetings.
- Een **thesiswedstrijd in samenwerking met de Belgische universiteiten:** Eerste prijs is een sprekersstoel op een colloquium tussen de veiligheidsdiensten en de academische wereld. De winnaar van de tweede editie was opnieuw een studente van de universiteit Gent.
- Een **jaarlijks colloquium:** De netwerken tussen de overheidsdiensten en de academische wereld moeten worden versterkt. De editie van december 2021 is omwille van COVID-19 uitgesteld naar mei 2022.
- Een wetenschappelijke tijdschrift **Radices:** Sinds 2021 publiceert *Outreach* jaarlijks een online publicatie in samenwerking met de academische wereld. Het tijdschrift groepeerde beloftevol en **out-of-the-box** onderzoek. De winnaar van de thesiswedstrijd mag het eerste artikel schrijven. Op die manier wordt zijn of haar werk extra onder de aandacht gebracht.
- **Lezingen aan universiteiten:** Al verscheidene jaren geeft het OCAD lezingen over zijn werking aan verschillende universiteiten. Ondanks de COVID-19 pandemie zijn een aantal van deze lezingen kunnen doorgaan.

Voor het welslagen van de Strategie TER zijn samenwerking en vertrouwen tussen alle betrokken diensten cruciaal

Met externen binnen het kader van de Strategie TER

De nationale Strategie tegen Extremisme en Terrorisme (Strategie TER) is in september 2021 door het Overlegcomité goedgekeurd en is daarmee de opvolger van het voormalige Actieplan Radicalisme (Plan R). Het feit dat nu alle beleidsniveaus (federaal en deelstatelijk) de Strategie onderschrijven, is een belangrijke mijlpaal in de multidisciplinaire aanpak.

Doelstelling van de Strategie TER is nog steeds om alle vormen van extremisme (met inbegrip van het radicaliseringsproces) in onze samenleving zo veel mogelijk in te perken. Belangrijk hierbij is dat **alle vormen van extremisme nu op gelijke voet** behandeld worden. De multidisciplinaire aanpak is gestoeld op de methodologie van het risicobeheer, bestaande uit een cyclische procedure die 3 fases omvat: risicodetectie, risico-evaluatie en risicoreductie. Hiervoor zitten in de Strategie TER (net zoals in het Plan R destijds) verschillende **overlegplatformen en-structuren** verankerd: de NTF, de LTF's, de Nationale Werkgroepen (WG) en de LIVC's-R. Alle diensten die werken op de fenomenen van terrorisme en extremisme, zitten op die platformen samen rond de tafel en delen informatie met elkaar. Het OCAD heeft een coördinerende rol binnen de Strategie TER. Alle operationele departementen van de dienst zijn nauw bij de werking ervan betrokken.

NTF Nationale Taskforce

De Nationale Taskforce of NTF is het **strategische overlegplatform dat de Strategie TER aanstuurt en coördineert**. Door de typische politieke Belgische constellatie is de NTF het enige overlegplatform tussen alle verschillende bestuursniveaus in ons land rond de aanpak van terrorisme en extremisme. Alle deelnemende partners van de Strategie TER kunnen op de NTF informatie en expertise uitwisselen. Maandelijks geeft het OCAD op de NTF een voorstelling van het dreigingsbeeld in België. In functie daarvan kunnen de verschillende partners hun prioriteiten en aandachtspunten op tafel leggen. Deze noden worden vervolgens doorgegeven aan de Nationale Werkgroepen in het kader van de Strategie TER.

LTF Lokale Taskforces

Het OCAD is vertegenwoordigd in alle Lokale Taskforces (LTF's), het **centrale zenuwstelsel** van de Strategie TER op **repressief en veiligheidsvlak**. De LTF's zijn het netwerk waar veiligheidsdiensten informatie uitwisselen en concrete casussen bespreken. In onderling overleg beslissen de partners of en hoe entiteiten opgevolgd worden door het nemen van veiligheidsmaatregelen (LTF's) of sociopreventieve maatregelen (LIVC's-R). De input van de LTF's is een belangrijk element om de GGB te voeden.

WG Werkgroepen

In het kader van de Strategie TER zijn er **12 nationale Werkgroepen (WG)** actief. De WG buigen zich over een **specifieke thematiek**, waarbij het **actiedomein bepaald wordt door de NTF**. Elke WG heeft één pilootdienst en bestaat uit een multidisciplinair team van experts van verscheidene (overheids-) diensten.

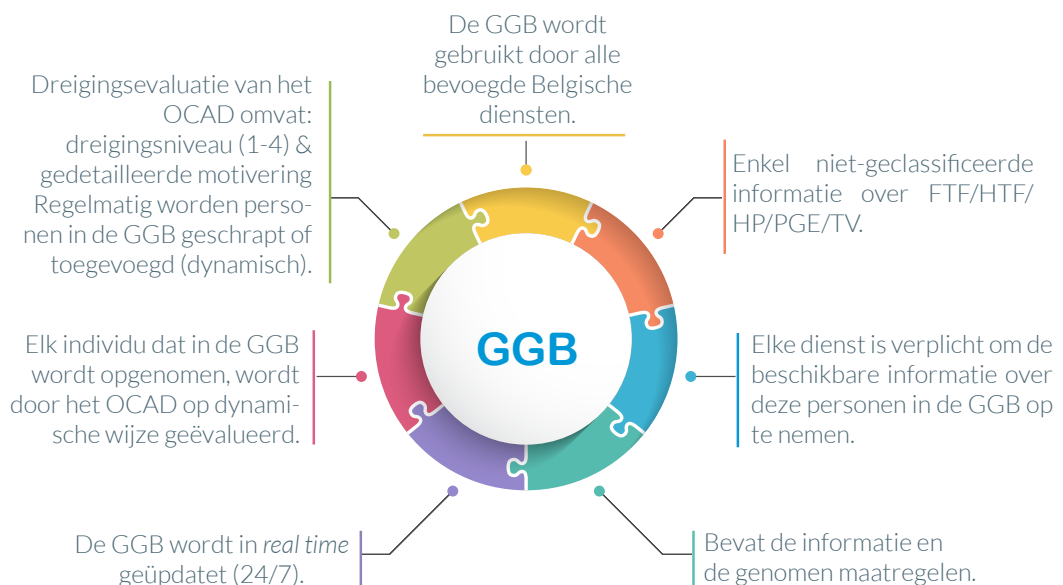

GGB De Gemeenschappelijke Gegevensbank

De Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB) is de **externe transversale tool** waarmee de Strategie TER in praktijk wordt gezet. In de GGB delen alle bevoegde diensten in nauw overleg en volgens strikte, wettelijk geregelde criteria **niet-geclassificeerde informatie** over prioritair op te volgen Foreign Terrorist Fighters (FTF's), Homegrown Terrorist Fighters (HTF's), Haatpropagandisten (HP's), Potentieel Gewelddadige Extremisten (PGE's) en Terrorismeveroordeelden (TV's) De toegangen tot de GGB zijn getrappt. Alle diensten kunnen enkel zien en doen wat ze voor de uitvoering van hun opdrachten nodig hebben. Diensten met schrijfrechten zijn wettelijk verplicht om de GGB met relevante informatie te voeden.

In 2021 werd voornamelijk verder ingezet op het **invoeren van nieuwe PGE's, HP's en TV's**, naast de opvolging van entiteiten die reeds in de andere categorieën werden opgenomen. Het aantal FTF's nam evenwel verder af. Dit ligt vooral aan de quasi afwezigheid van een nieuwe instroom binnen deze categorieën en dat een aantal individuen uit deze categorieën werd geventileerd omwille van een positieve evolutie.

Het OCAD is de **operationele beheerder van de GGB**. Bijgevolg is het OCAD verantwoordelijk voor de **validatie van de entiteiten in de GGB en de opname van nieuwe entiteiten**. Er wordt rigoureus op toegezien dat personen in de GGB aan alle criteria voor opname blijven beantwoorden. Als de criteria voor verwijdering uit de GGB vervuld zijn, worden ze weer geschrapt. Het OCAD stelt voor **alle personen in de GGB een individuele dreigingsevaluatie** op. Deze omvat een **dreigningsniveau** van 1 t.e.m. 4 en een gedetailleerde **motivering**. De dreigingsevaluatie kan als leidraad dienen bij de discussies over de maatregelen die ten aanzien van de entiteit genomen worden. Daarnaast kunnen de partnerdiensten zich op de dreigingsevaluatie baseren om administratieve beslissingen te motiveren.

2. OCAD HIGHLIGHTS 2021

In dit hoofdstuk staat het OCAD stil bij de belangrijkste analyses, verwezenlijkingen en evoluties binnen de dienst.

1 Dreigingsbeeld 2021: evolutie van de dreiging

In 2021 ontving het OCAD in totaal 218 dreigingsmeldingen die verband houden met de fenomenen van terrorisme of extremisme, waarbij er telkens een band moest zijn met België.

Iets meer dan 50% van deze dreigingen werd als laag beoordeeld. Een derde werd beoordeeld als gemiddeld. Minder dan een tiende van de dreigingen werd als ernstig beoordeeld. Eén dreiging werd beoordeeld als zeer ernstig en nabij. Voor veel dreigingsmeldingen die weinig onderbouwd zijn of op het eerste gezicht niet geloofwaardig lijken, maakt het OCAD geen punctuele dreigings-evaluatie over aan zijn partners, tenzij het daartoe werd verzocht.

Ideologie

Eén derde van de meldingen komt uit de hoek van het **islamistische/jihadistische extremisme of terrorisme**. **Iets meer dan een tiende** van de meldingen komt uit de hoek van het **rechts-extremisme**. Verschillende meldingen hebben betrekking op politieke oppositie in het buitenland. Voor een **significant aantal** dreigingsmeldingen die het OCAD ontving, is de **ideologische dimensie van de dreiging niet gekend** of onduidelijk.

Lone actors

Veruit de meeste dreigingsmeldingen betreffen individuen met het profiel van *lone actor*, en dit ongeacht de ideologische sfeer waarin ze (willen handelen). De meesten van deze individuen hebben **geen structurele band** met terroristische of extremistische groepen.

Doelwitten

De doelwitten vermeld in de dreigingsmeldingen **hangen af van de ideologie** in kwestie. Het kan gaan om: het publiek in het algemeen, 'ongelovigen', religieuze gemeenschappen en hun infrastructuur, migranten en asielcentra, politieke figuren, virologen en andere gezondheidsexperts, enz.

Modus operandi

Explosieven (IED's), **vuurwapens**, en **ramvoertuigen** (hier in willekeurige volgorde) komen herhaaldelijk voor in de dreigingsmeldingen die het OCAD ontvangt. Daarnaast worden ook andere modi operandi gerapporteerd: blanke wapens, brandstichting, beschadigingen, gewelddadig protest, gewapende aanvallen, sabotage, moord, ontvoering, enz.

Dreigingen worden nog steeds **het meest** geuit via **sociale media en berichtenapplicaties**.

2 Strategie tegen Extremisme & Terrorisme, inclusief het radicaliseringsproces

De Nationale Strategie tegen Extremisme en Terrorisme, inclusief het radicaliseringsproces (Strategie TER) is op **8 september 2021** onderschreven door **alle politieke niveaus** van het land en door de **partnerdiensten van het OCAD die vertegenwoordigd zijn in de NTF**. De Strategie TER is de vrucht van drie jaar overleg tussen alle betrokken partijen. Doordat het Overlegcomité de Strategie officieel heeft goedgekeurd, kunnen de diensten grote vooruitgang maken in hun multidisciplinaire aanpak. **Samenwerking** op alle beleidsniveaus is immers noodzakelijk om de Strategie TER optimaal te laten functioneren. Andere belangrijke nieuwigheid in de Strategie TER is dat **alle vormen van extremisme op gelijke voet en op dezelfde manier** behandeld worden.

3 Website

Sinds **11 december 2020** beschikt het OCAD over een eigen website: <https://ocad.belgium.be>. Het eerste jaar heeft de dienst op die manier in totaal **12.730 gebruikers** bereikt. Zo'n 11,2% van de bezoekers komt regelmatig terug. 55% van de bezoekers heeft zijn browser ingesteld op Nederlands, 21% op Frans, 19% op Engels, 1% op Duits en de overige 4% is een restgroep van andere talen. De website wordt bezocht door alle leeftijden. Grootste groepen zijn 25-34 jarigen (19%) en 65+ (18%). Gemiddeld duurt een sessie 1 min 31 sec. Vanuit het buitenland komt de meeste interesse uit Nederland (4%) en Frankrijk (2%). De website wordt bezocht via desktop (51%), mobiele telefoon (47%) en tablet (3%).

In 2021 heeft het OCAD **14 berichten gepubliceerd**. Er is een piekmoment geweest in de periode dat een rechts-extremistische PGE van de radar verdween.

4 Wet voor de Gemeenschappelijke Gegevensbank

Conform de **aanbevelingen van de Parlementaire Onderzoekscommissie** rond de aanslagen van 2016, zal het wettelijke kader van de gemeenschappelijke gegevensbank (GGB) **aangepast** worden. Met die **nieuwe wet** kan de GGB sneller mee evolueren met de fenomenen waarvoor ze is opgericht. De denkoefening hierover werd in 2021 opgestart en zal worden verder gezet in 2022, met alle partners van de GGB.

5 Voorbereidingen ter aanpassing van de OCAD-wet

In 2021 is er gewerkt aan een wetsontwerp dat bepaalde aanpassingen moet doorvoeren aan de wet van 10 juli 2006 betreffende de dreigingsanalyse. De aanpassingen breken niet met het verleden, maar moeten in tegendeel de **coördinerende opdracht** van de dienst in de strijd tegen terrorisme en extremisme, inclusief het radicaliseringsproces, **consolideren**. Deze coördinatierol is immers des te belangrijker geworden met de aanneming van de Strategie TER door het Overlegcomité in september 2021. Er wordt evenwel voor gewaakt om niet te raken aan de bevoegdheden van alle betrokken partners. Ten tweede wil het wetsontwerp de **informatieflux versterken**. De **werkmethodes** van het OCAD zullen **vereenvoudigd** worden. Een derde element in de nieuwe wet is de **officiële benoeming** van **vier nieuwe steundiensten** van het OCAD (art. 2 van de wet van 10 juli 2006), met name: de Dienst Erediensten en Vrijzinnigheid (FOD Justitie), het Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen (FOD Justitie), het Directoraat-Generaal van het Nationaal Crisiscentrum (FOD Binnenlandse Zaken) en de Algemene Administratie van de Thesaurie van de FOD Financiën. Deze vier diensten waren reeds als steundienst van het OCAD benoemd met het KB van 17 augustus 2018 ter uitvoering van artikel 2, eerste lid, 2°, g) van de wet van 10 juli 2006 betreffende de dreigingsanalyse.

6 Opleiding Information Officers

Om de **agenten van politie** die bevoegd zijn voor de opvolging van terrorisme en extremisme (de Information Officers of IO) beter te **ondersteunen** en hun **sleutelrol** binnen Strategie TER te versterken, heeft het OCAD in 2021 verder ingezet op het opleidingstraject voor de IO's.

Het gaat om een **driedaagse opleiding**, toegespitst op de specifieke rol van de IO, van zijn functioneren binnen zijn politiezone en zijn rol bij de LTF en de LIVC-R. De opleiders voorzien sessies over de juridische basis, de bevoegdheden van de verschillende partners, het beheer en de uitwisseling van informatie, de bestaande procedures, casestudies en de uitwisseling van goede praktijken.

Het OCAD is bij alle dagen van de opleiding betrokken. Omwille van **COVID-19** zijn niet alle sessies kunnen doorgaan. In functie van de evolutie van de pandemie, hebben de opleiders zich steeds moeten aanpassen aan de nieuwe regels opgelegd door de overheid. In totaal zijn er in 2021 zeven sessies georganiseerd (1 in Brussel, 4 in Vlaanderen en 2 in Wallonië).

Photo by Clax Banks on Unsplash

7 Opleiding LIVC-R coördinatoren

Om op een efficiënte manier de strijd aan te gaan met extreme en terrorisme, moet er maximaal worden ingezet op een **uitwisseling van expertise en op synergieën tussen alle betrokken diensten**. Naar analogie van de opleidingen voor de IO's, is daarom beslist om ook een opleiding te voorzien voor de coördinatoren van de LIVC's-R (en hun vertegenwoordiger) en voor de deelnemers aan de LIVC-R. Begin 2020 al had het OCAD een **Pilootcomité** samengeroepen voor een opleiding, samengesteld uit ervaren LIVC-R-coördinatoren en IO's. De werkzaamheden van het Pilootcomité zijn weliswaar zwaar vertraagd door de pandemie en de impact ervan op de lokale actoren, maar toch is er eind 2021 een **opleidingsprogramma aangenomen** dat aangepast is aan de specifieke noden en eisen van de leden van de LIVC-R. De opleiding zal vanaf 2022 van start gaan.

8 Samenwerkingsakkoord LIVC-R

Met de **wettelijke verankering** van de LIVC-R in de Belgische structuren, zijn er op de verschillende beleidsniveaus **partners toegevoegd**. Om de **opdrachten** van alle diensten af te bakenen en **aandachtspunten** uit te werken (zoals de bescherming van persoonsgegevens) is een **samenwerkingsakkoord** nodig. De gesprekken hiervoor zijn in de loop van 2021 verder gezet. Ook volgend jaar zal deze piste verder worden uitgewerkt.

9 Outreach: thesiswedstrijd OCAD & lancering Radices

In 2020-2021 sloot het Outreach project van het OCAD zijn **tweede cyclus van de thesiswedstrijd** af. Omwille van de COVID-19 pandemie is de eerste cyclus (2019-2020) nooit formeel afgesloten kunnen worden. Daarom zijn zowel de eerste als de tweede editie van de thesiswedstrijd in 2021 gevierd geweest. Bij beide edities heeft de Faculteit Recht en Criminologie van de UGent de eerste prijs weggekaapt. Het **afsluitende colloquium** van de editie 2020-2021, dat voorzien was voor het najaar van 2021, is uiteindelijk zelfs opnieuw **uitgesteld** moeten worden naar het voorjaar van 2022.

In mei 2021 heeft Outreach tevens de **eerste editie van het wetenschappelijke tijdschrift *Radices*** gepubliceerd. *Radices* geeft een keer per jaar een podium aan beloftevol, nieuw academisch onderzoek in het veiligheidsdomein. De winnaar van de thesiswedstrijd van het OCAD krijgt telkens de eer om het eerste artikel te schrijven. Alle edities van het tijdschrift worden verstuurd naar alle partners van het OCAD en zijn tevens **terug te vinden op de [website](#)**.

3. MARKANTE GEBEURTENISSEN 2021

3.1

Algemene dreigingsevaluatie voor België

Het dreigingsbeeld in België wordt vooral bepaald door de dreiging vanuit jihadistische hoek. Daarnaast merken we een virulenter rechts-extremisme. Tot slot volgen we ook de links-extremistische dreiging van nabij op en is er de nodige aandacht voor de stijgende polarisering ten gevolge van het ongenoegen rond de COVID-19 maatregelen.

De jihadistische dreiging

De jihadistische dreiging gaat voornamelijk uit van IS en AQ. Sinds IS in het voorjaar van 2019 geen fysieke uitvalsbasis meer heeft in Syrië-Irak, is de dreiging door de terreurgroep weliswaar minder, maar zeker niet verdwenen. **Het jihadistische gedachtegoed is niet weg en de terreurbeweging blijft garen spinnen bij de geopolitieke actualiteit.** Onder meer de coronacrisis en de Mohammed-cartoons waren *triggers* voor de verspreiding van propaganda in het Westen. Daarnaast is de **situatie in Irak en Syrië** nog steeds complex en zijn de **kampen en gevangenissen** in het conflictgebied, waar ook duizenden buitenlandse FTF's door de Koerden worden vastgehouden, een **broeihaard voor verdere radicalisering**. Door de repatriëring van een aantal kinderen en hun moeders in juli 2021, is deze dreiging weliswaar enigszins afgenomen. IS mag dan wel verveld zijn tot een opstandelingenbeweging, het is niet uitgesloten dat ze (op termijn) opnieuw aan slagkracht zal winnen.

De dreiging door lone actors

De belangrijkste evolutie van de voorbije jaren is dat aanslagen niet meer voorbereid en gepleegd worden door getrainde en aangestuurde commando's vanuit Syrië-Irak, maar meestal door **lone actors**. Dit zijn personen die op eigen houtje radicaliseren en zich laten instrumentaliseren door jihadistische propaganda.

IS en AQ trachten nog steeds om individuen te mobiliseren en te overtuigen om **in het land waar ze wonen of verblijven een klimaat van terreur** te zaaien. De kans bestaat nog steeds dat enkelingen hierop ingaan. Hun *modus operandi* beperkt zich gewoonlijk tot het gebruik van een voertuig om op mensen in te rijden of blanke wapens, zoals messen. Hoewel de propaganda zowel in volume als in kwaliteit is afgenomen, hebben de aanslagen in onze Europese buurlanden de voorbije jaren (onder meer nog in 2020 in Frankrijk en Wenen) aangetoond dat AQ en IS nog steeds kunnen aanzetten tot het plegen van geweld.

De extremistische dreiging

Rechts-extremisme is in opmars. Binnen en buiten Europa zijn er al **meerdere aanslagen** met een rechts-extremistische signatuur geweest. De **toegenomen activiteit en actiebereidheid** van rechts-extremisten, zowel online als offline, verhoogt ook in ons land het potentiële gevaar dat uitgaat van rechts-extremistische narratieven. Dit noopt tot **waakzaamheid**. Ook in België merken we een **toename van gerechtelijke interventies en opvolgingen** in het kader van potentiële dreigingen die uitgaan van rechts-extremisten. De zaak van de vermiste PGE die in mei en juni 2021 de Belgische diensten in de ban hield, is hier een frappant voorbeeld van.

Rechts-extremistische daders hebben een aantal **gemeenschappelijke kenmerken**: ze handelen doorgaans alleen, bevinden zich in de marge van organisaties en partijen, radicaliseren meestal online en gaan zonder opgelegde instructies van buitenaf over tot actie. Vaak spelen er ook persoonlijke grieven mee of kampen de daders met psychische problemen. **De virtuele wereld** speelt een belangrijke rol. Op sociale media weten rechts-extremisten uit de hele wereld elkaar te vinden. Rabiaat racisme wordt gekoppeld aan allerlei **complottheorieën** rond **omvolking** of de **nakende rassenoorlog** en op uitgekookte manier (vaak via memes) verspreid. Vooral **jongeren** lijken meer in contact te komen met dergelijke content en worden zo vatbaarder voor dit extremistische discours. Diverse aanslagen in het buitenland door *lone actors* tonen aan in welke mate bepaalde kwetsbare personen hiervoor ontvankelijk zijn.

De **links-extremistische/anarchistische beweging** in België is de voorbije jaren vrij rustig geweest, maar door de COVID-19 pandemie is ook deze situatie enigszins opnieuw veranderd. Er zijn indicaties dat **(buitenlandse) anarchisten** hebben deelgenomen aan de **betogingen tegen het coronabeleid** van de regering eind 2021. Het is echter **voorbarig** om van een **heroplevende trend** te spreken. We herinneren eraan dat anarchistisch geweld, ongeacht of dit nu gericht is tegen personen of materiële goederen, in de eerste plaats vaak **opportunistisch** is en dus weinig of niet gepland. Hierdoor heeft anarchistisch geweld een bijzonder **onvoorspelbaar karakter**. De **dreiging** uit Belgische links-extremistische hoek blijft voorlopig **eerder beperkt**.

De COVID-19 pandemie heeft aanleiding gegeven tot een sterke **opgang van fake news**, vooral op sociale media. Er is zelfs sprake van **desinformatie**, het bewust verspreiden van foute informatie. De verspreiders **buiten bestaande frustraties en angsten uit** ten aanzien van de circulatie van het virus en de reacties van de overheden hierop. Op sociale media worden *fake news* en desinformatie aan een snel tempo verspreid en dragen ze bij tot een versterkte polarisering. Sommigen willen hiermee bepaalde extremistische narratieven de wind in de zeilen geven.

3.2

COVID-19: haatspraak en bedreigingen

In mei 2020 waarschuwde het OCAD er reeds voor dat de COVID-19 crisis een voedingsbodem vormde voor extremisme. In 2021 nam de weerstand tegen de coronamaatregelen in ons land nog meer toe, met meer polarisatie en bedreigingen tot gevolg. Verscheidene betogingen en acties werden georganiseerd uit protest tegen de coronamaatregelen. Organisaties van diverse signatuur bundelden steeds vaker hun krachten in hun kritiek op het coronabeleid en vormen de zogenaamde 'tegenbeweging'.

De 'tegenbeweging'

De tegenbeweging bestaat uit een **diffuus netwerk van organisaties** die betrokken zijn bij de protesten. Zij slaagden er in 2021 in om een steeds prominentere plaats af te dwingen binnen de openbare ruimte. De organisaties vallen niet onder een noemer te vatten. Ze zijn hoe dan ook niet onder de klassieke ideologische stromingen die vanuit een veiligheidsperspectief (extremisme en terrorisme) worden opgevolgd. Het grootste deel ervan gaat over kritiek op de beleidsaanpak, die vanuit veiligheidsperspectief niet problematisch is. Het merendeel is zelfs specifiek opgericht na het begin van de COVID-19 crisis.

Oorzaken van het ongenoegen

De grootste gemene deler van de groepen binnen deze tegenbeweging is dat zij **vrijheidsbeperkende maatregelen** in meer of mindere mate **afwijzen als remedie voor de crisis**. **Sociale media** spelen een enorm belangrijke rol. Een deel van de mensen komen in een **echokamer** terecht, waarin hun visie wordt bevestigd en versterkt. **Desinformatie, fake news** en **samenzweringstheorieën** gaan gretig rond in veel van deze groepen. Zo denken velen dat we door de maatregelen doelbewust zouden evolueren in de richting van een autoritaire staat of dictatuur. Het spreekt voor zich dat dergelijke denkbeelden problematisch kunnen worden, aangezien ze het vertrouwen in de overheid, de media en de wetenschap uithollen.

Haatberichten en bedreigingen

Het protest leidde tot steeds **scherpere oproepen**, bedreigingen en haatberichten, wat zorgde voor een opgehitst en **gepolariseerd klimaat**. Haatspraak ten aanzien van beleidsmakers, media en virologen lijkt zo steeds meer maatschappelijk aanvaard te worden. Het risico dat dit leidt tot een geweldsincident wordt op die manier groter. In de loop van het jaar zijn er een aantal interventies geweest bij individuen die verantwoordelijk waren voor **online haatberichten**. Zo wilden de diensten erger (effectieve fysieke geweldsdaden) voorkomen.

3.3

Rechts-extremistische Potentieel Gewelddadige Extremist (PGE) verdwijnt van de radar

Jürgen Conings (JC), een gekend PGE in de GGB met rechts-extremistische sympathieën, heeft België in de lente van 2021 weken in de ban gehouden. Op 17 mei 2021 verdween hij van de radar. Zijn auto werd 's anderdaags aangetroffen aan een ingang van het uitgestrekte Limburgse nationale natuurpark Hoge Kempen. Op 20 juni 2021 werd het levenloze lichaam van JC aangetroffen in het park. Ook alle verdwenen wapens zijn teruggevonden. Het ging om zelfdoding.

JC was in het bezit van zware wapens en de bijbehorende munitie. In zijn aangetroffen afscheidsbrieven, waarvan sommige in de pers of op sociale media verschenen zijn, uitte hij **bedreigingen** aan het adres van virologen, meer bepaald Marc van Ranst, en aan de "politieke elite". Uit wat hij schreef, was op te maken dat hij een grote wrok koesterde tegen zijn werkgever, Defensie. Bovendien had hij in het verleden reeds dreigingen geuit tegen moskeeën en tegen Marc van Ranst. De **coronacrisis** bleek duidelijk op hem te wegen. Meerdere uitgebreide en intensieve zoekacties werden uitgevoerd in en rond het nationale park Hoge Kempen. Het park is gelegen in de onmiddellijke omgeving van zijn woonplaats en was hem dus zeer goed bekend.

JC **koesterde duidelijk rechts-extremistische denkbeelden**. Op basis van de beschikbare informatie kon hij omschreven worden als uiterst gevaarlijk. Op 17 februari 2021 werd hij in de GGB gelabeld als PGE, nadat hij voordien al meerdere maanden in vooronderzoek was opgenomen. De betrokkene kampte met **psychologische problemen**, wat de situatie nog compliceerde. Gezien

zijn afscheidsbrieven en rechts-extremistische achtergrond, hielden de onderzoekende diensten rekening met verschillende pistes wat zijn intenties en doelwitten betrof. In het kader van deze onrustwekkende verdwijning werden verschillende maatregelen getroffen om de veiligheid van meerdere mensen en potentiële doelwitten te garanderen. De dreigingen in dit specifieke dossier werden door het OCAD constant opgevolgd en geëvalueerd.

JC en zijn opstand tegen het gevoerde beleid van de regering in de coronatijden hebben bij een **klein deel van de bevolking sympathie** opgewekt. Dat leidde tot ongeziene steuncampagnes op sociale media. Sommige Facebookgroepen kregen ondanks het onrustwekkende discours zo veel bijval, dat Facebook de beslissing nam om in te grijpen en deze groepen op eigen initiatief af te sluiten. Het hoeft niet gezegd dat deze situatie de **polarisering in België in de hand heeft gewerkt**.

3.4

België haalt kinderen en hun moeders terug uit de conflictzone in Syrië

Op 16 juli 2021 heeft de Belgische regering 10 Belgische kinderen en hun zes moeders uit het jihadistische conflictgebied teruggehaald naar België. De vrijwillige terugkeer uit de conflictzone in Syrië is geval per geval beoordeeld op basis van de afweging tussen het belang van het kind, het gevaar voor de Belgische openbare veiligheid en de praktische haalbaarheid. De situatie in de kampen in Al Hol en Al Roj is erg volatiel en ontsnappingen zijn niet uitgesloten. Als een individu van de radar van de veiligheidsdiensten zou verdwijnen, dan zijn de veiligheidsrisico's (zeker op termijn) veel groter.

Begeleiding van de kinderen

In de kampen blijft de **invloed van terreurgroep IS** nog steeds groot. Acties zoals het terughalen van Belgische onderdanen **vermindert het risico voor verdere radicalisering**. Een stabiele en veilige omgeving voor de kinderen vergroot hun kans op een betere toekomst in onze samenleving.

Eind 2021 zijn er **sinds het uitbreken van het conflict** al **verschillende tientallen kinderen** teruggekeerd. Ze werden opgevangen door de bevoegde diensten voor de begeleiding van minderjarigen in België. Op basis van de informatie waarover het OCAD beschikt, gaat het met de meeste van deze kinderen de goede kant uit.

Opvolging van de moeders

De meerderheid van de vrouwen is reeds veroordeeld in ons land, een minderheid moet nog worden berecht. Alle vrouwen hebben een aanhoudingsmandaat tegen zich lopen. Bij hun terugkeer, tijdens en na hun periode in de gevangenis zullen ze **nauwlettend worden opgevolgd**, binnen de structuren van de **Strategie TER**.

Het OCAD heeft voor elk vrouw een **individuele dreigingsanalyse** opgesteld. Deze analyses worden permanent geactualiseerd op basis van de inlichtingen en informatie van de partnerdiensten van het OCAD. Dit laat toe om een gerichte aanpak te organiseren, zoveel mogelijk op maat van elk individu.

Positieve signalen

Sinds het begin van het conflict in Syrië en Irak zijn in totaal een 140-tal Belgen teruggekeerd. Het overgrote deel vertoont **positieve tekenen van re-integratie** en lijkt zijn/haar actiebereidheid achter zich te hebben gelaten. Een aantal blijft echter nog steeds vatbaar voor extremisme. Ze blijven opgevolgd via een **geïndividualiseerde aanpak op maat** in het kader van de Strategie TER. Hierin werken alle betrokken diensten op alle bestuursniveaus samen binnen het kader van hun bevoegdheden. De meest extremistische personen worden prioritair opgevolgd door de veiligheidsdiensten. Anderen krijgen een sociopreventieve aanpak die meer gericht is op re-integratie in onze maatschappij. Hoewel een nulrisico niet bestaat, worden de risico's door deze aanpak in belangrijke mate gereduceerd. Verschillende Europese landen, waaronder Frankrijk, Duitsland en Finland hebben ook al acties ondernomen om hun burgers terug te halen.

3.5

De Taliban nemen de macht over in Afghanistan

Medio augustus namen de fundamentalistische Taliban de macht over in Afghanistan. Hoewel de Taliban zich dit keer een 'zachter' imago willen aanmeten dan 25 jaar geleden, stelt de internationale gemeenschap zich onder meer vragen bij de rechten van de vrouw. Ook is er ongerustheid over de aanwezigheid van verschillende extremistische groepen in de regio en hun onderlinge rivaliteit. Op basis van de informatie die momenteel beschikbaar is, blijft de impact op de dreiging in België beperkt.

De Taliban 2.0 hebben vooral een **lokale agenda**. Met hun "Islamitische Emiraat van Afghanistan" willen ze een staatsstructuur instellen die volledig is gestoeld op de sharia, het islamitische recht. Veel van hun aandacht zal dus gaan naar het consolideren van hun macht. Het lijkt er hierbij op dat ze zich dit keer een **'zachter' imago** willen aanmeten. Of dat zal lukken en in welke mate ze dat ook echt ambiëren, valt nog te bekijken.

Ook is het niet zeker in welke mate het leiderschap greep zal hebben op andere bevolkingsgroepen of Taliban-kopstukken in verder afgelegen gebieden. **Centraal leiderschap en controle zijn altijd al onmogelijk gebleken in Afghanistan.** Daarentegen hebben veel Afghanen de **internationale aanwezigheid** altijd gezien als een **ongewenste beïnvloeding**. Zeker op het platteland stonden de Afghanen doorgaans erg afwijzend tegenover de modernisering naar westers model, die ze als maatschappijontwrichtend ervoeren.

Terroristische groeperingen

Afghanistan huist verschillende extremistische en terroristische groepen, waarmee de Taliban in sommige gevallen **goede relaties** onderhouden (zoals Al Qaeda (AQ)) en in andere gevallen zwaar **in conflict liggen** (zoals Islamitische Staat Khorasan Province (ISKP), de lokale tak van IS). De reeks ISKP-aanslagen in de nazomer, die begonnen is met de aanvallen van 26 augustus 2021 op de luchthaven in Kaboel, getuigen van die onderlinge vijandigheid. ISKP slaagt er voorlopig niet in om zich territoriaal te consolideren, maar de aanvallen in heel Afghanistan ondermijnen het gezag van de Taliban-regering, die er niet in slaagt om haar bevolking te beschermen.

Impact van de gebeurtenissen op de dreiging in België

In tegenstelling tot groepen zoals IS of AQ, hebben de Taliban geen internationale agenda. Hun focus ligt – zeker op korte termijn – in eigen land. Wel wordt verwacht dat de **onstabiliteit nieuwe migratiestromen** op gang zal brengen, waarvan een deel naar Europa en ook naar België zal komen. Een aanzienlijk deel van de **Afghaanse diaspora in België** is het (jihadistische) geweld in Afghanistan ontvlucht. Zij hangen dus niet meteen een extremistisch – zij het dikwijls wel een erg conservatief – gedachtegoed aan. Toch kunnen we niet uitsluiten dat er onder degenen die Afghanistan ontvluchten ook individuen zullen zijn met een criminele of (potentieel) extremistische agenda. Daarnaast mogen we niet vergeten dat het diasporagegeven complex is. Spanningen met andere groepen kunnen altijd meespelen. Bij de conflicten of gewelddaden waarbij Afghanen betrokken waren, speelden geen jihadistische componenten. De **conflicten** situeren zich vooral op het vlak van de **openbare orde**. Vaak ligt de oorzaak bij clanrivaliteiten, eengerelateerd geweld of tegenstrijdige criminele belangen.

Nieuwe uitstroom van FTF's onwaarschijnlijk

De kans is klein dat terreurgroepen in Afghanistan op korte termijn opnieuw een **aantrekkingspool** worden voor buitenlandse strijders. Daarvoor zijn er te veel (praktische) barrières en hebben ze te weinig uitstraling. Uit vrees voor vergelding zullen de Taliban-kopstukken wellicht ook niet (openlijk) toelaten dat AQ of andere groepen het land zouden gebruiken als **uitvalsbasis** voor aanslagen in het Westen. De Taliban zelf zijn bovendien altijd wantrouwig geweest tegenover westerlingen en zijn dus niet geneigd om westerse strijders in hun rangen te tolereren. De rivaliteit tussen IS en de Taliban zal daarbij ook een significante rol spelen.

Boost voor het islamistische gedachtegoed

Wel moeten we er rekening mee houden dat de overwinning van de Taliban in het voordeel kan spelen van andere extremistische groeperingen. In hun hoofd **“heeft de islam gewonnen van de ongelovige bezetter”**. In welke mate die ingesteldheid een impact heeft op de internationale veiligheid en op de internationale belangen, valt nog af te wachten.

Polarisering

De situatie en evolutie in Afghanistan lokken heel wat reacties uit bij alle ideologische strekkingen. Zeker uit **rechts-extremistische hoek** merken we een zeker negativisme. De gebeurtenissen worden aangegrepen om alle moslims over een kam te scheren en hen weg te zetten als moordenaars, fundamentalisten en vrouwenhaters. Die argumenten worden dan weer aangegrepen om van Europa een versterkte burcht te maken. Zowel in Scandinavië als in de VS en België zijn er verrassend genoeg ook felicitaties en bewondering voor de acties van de Taliban. Hoewel ze de ideologie van de Taliban verwerpen, prijzen sommige rechts-extremisten de Taliban omwille van hun “doortastende optreden tegen een nutteloze, corrupte, liberale overheid”.

Dergelijke ontwikkelingen kunnen bijdragen tot het **algemene klimaat van polarisering** dat al geruime tijd aan het groeien is. Gelukkig is de emotionele *trigger* in ons land niet van die aard dat we op korte termijn een grote impact moeten verwachten.

3.6

Toename dossiers minderjarigen

Een opvallende vaststelling is dat in 2021 meer minderjarigen betrokken waren bij onze veiligheidsdossiers. De COVID-19 crisis, die ook voor veel jongeren resulteerde in een sterke inperking van hun vrijheid en hun sociale contacten, is mogelijk een belangrijke factor. Deze tendens lijkt ook zichtbaar in sommige van onze buurlanden, waar in soortgelijke veiligheidsdossiers dezelfde vaststelling werd gemaakt.

De problematiek van minderjarigen die zich aan extremisme en terrorisme wagen, is echter **niet nieuw**. Ook in het verleden doken er reeds minderjarigen op in veiligheids- en inlichtingendossiers.

Ten tijde van de **Syriëcrisis**, wilden een significant aantal tieners (zowel jongens als meisjes) naar

het conflictgebied afreizen. Ook toen was die trend niet enkel een Belgisch fenomeen. Andere EU-landen worstelden met dezelfde problematiek.

Desalniettemin valt het op dat in 2021 een aantal dreigingsdossiers specifiek focuste op tieners, een trend die we al in de loop van 2020 begonnen op te merken. In quasi alle gevallen ging het om jongens tussen de 16 en 18 jaar. Een belangrijke gemeenschappelijke factor in deze dossiers lijkt dat alleszins een **deel van het radicaliseringsproces online gebeurde**. De betrokkenheid van minderjarigen spitst zich in hoofdzaak toe binnen de sfeer van het **jihadistische extremisme en terrorisme** maar ook binnen het **rechts-extremisme** kwamen een aantal adolescenten op de radar.

3.7

Uitspraak in het proces van de verijdelde aanslag in Villepinte

Op 30 juni 2018 werd een **Belgisch koppel van Iraanse afkomst**, gearresteerd in de Brusselse gemeente Sint-Pieters-Woluwe. Het koppel had 500 gr. TATP en een ontstekingsmechanisme verborgen in hun voertuig. Zij planden diezelfde dag een **aanslag in Villepinte**, een gemeente ten noorden van Parijs, op de jaarlijkse bijeenkomst van de Iraanse **People's Mojahedin Organization of Iran** (PMOI), ook gekend onder de naam MeK of Mujaheddin-e-Khalq, een oppositiegroep in ballingschap tegen het regime van Iran. Op dit congres waren duizenden deelnemers aanwezig, waaronder ook verschillende belangrijke internationale politici.

Vier personen werden uiteindelijk voor deze feiten aangehouden en **berecht**. De uitgesproken straffen waren ofwel zwaarder dan ofwel gelijk aan de straffen gevorderd door het Federaal Parket. De **straffen** weerspiegelen zowel de **rol** die de verschillende protagonisten hebben gespeeld als de mate waarin ze hebben **samengewerkt met de Belgische autoriteiten**. Alle betrokkenen op één na hebben **beroep aangetekend** tegen het vonnis.

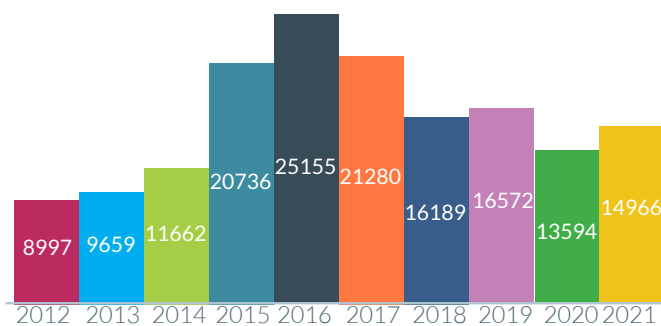
4. STATISTIEKEN & PUBLICATIES

4.1 Cijfers: behandelde documenten

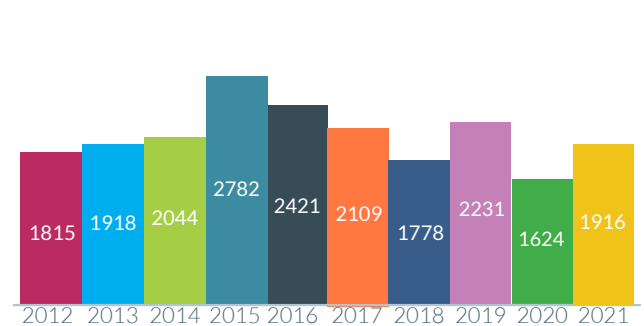
Cijfers brengen het werk van het OCAD op een concrete manier in beeld. Zo worden de meest significante trends zichtbaar (en in de mate van het mogelijke ook verklaard) in de grafieken op de volgende bladzijden. Er moet echter rekening mee worden gehouden dat verklaringen voor bepaalde trends niet altijd volledig gegeven kunnen worden alleen op basis van de informatie die in ons bezit is. De partner- of ondersteunende dienst van wie de informatie afkomstig is, heeft vaak een meer gedetailleerd zicht op de juiste toedracht van de trendbreuken.

Net als in 2020, heeft de **COVID-19 crisis** ook in 2021 nog een **grote impact** gehad op de werking van het OCAD. Doordat bijna alle grote evenementen gedurende lange periodes verboden waren, noteren we een **grote daling** in zowel het aantal **inkomende** als **uitgaande stukken**. Dezelfde trend is zichtbaar in het aantal **aanvragen voor punctuele evaluaties** en het aantal **punctuele evaluaties** die het OCAD heeft **opgesteld**. De maanden waarin de sanitaire maatregelen moesten worden aangescherpt en er minder evenementen mogelijk waren, zijn duidelijk zichtbaar in de lagere cijfers van de aangevraagde en opgestelde evaluaties.

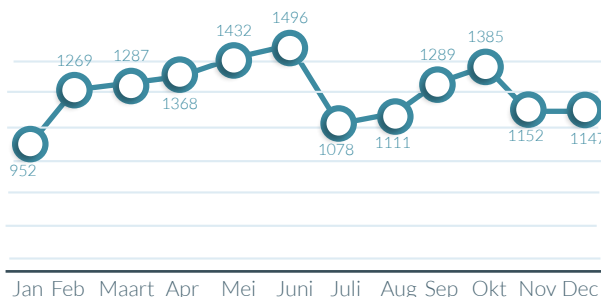
Doc **IN** databank OCAD

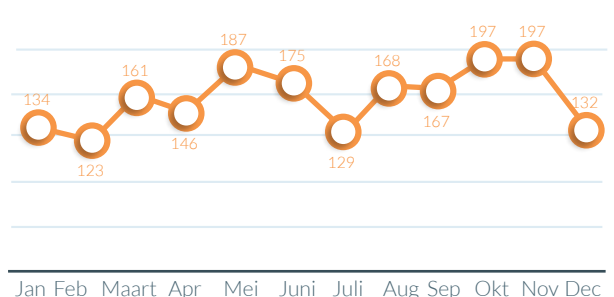
Doc **UIT** databank OCAD

Doc **IN** databank OCAD 2021 per maand

Doc **UIT** databank OCAD 2021 per maand

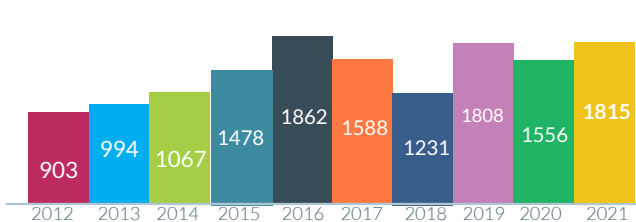
Punctuele dreigingsevaluaties

Het OCAD maakt zijn punctuele dreigingsevaluaties zowel op vraag van de diensten als op eigen initiatief.

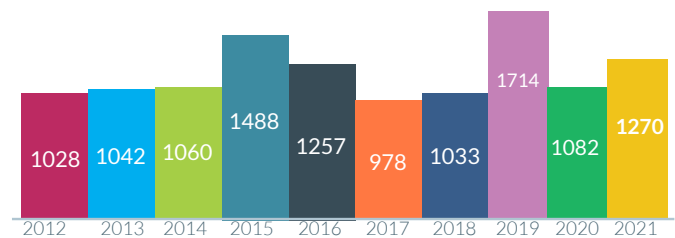
In de periode na het ontstaan van het OCAD heeft de dienst zwaar geïnvesteerd in **overlegmomenten met alle partnerdiensten** over relevante informatie en informatieaanvragen. Bij het begin van de terreurcrisis in West-Europa merken we de invloed in zowel het **aantal evaluatie-aanvragen** als **opgestelde evaluaties**. Vanaf 2016 (in volle terreurcrisis) werd er beslist om verschillende antwoorden op evaluatieaanvragen voor dreigingen tegen evenementen die veel mensen op één plaats samenbrengen, te **groeperen** als de vragen betrekking hadden op gelijkaardige/gelijkwaardige evenementen. Dergelijke evenementen krijgen sindsdien het label van **soft targets**, waarvoor het dreigingsniveau van de algemene dreigingsevaluatie voor België van toepassing is. In de praktijk betekent dit, dat ondanks een **verhoogd aantal evaluatieaanvragen**, het **aantal punctuele evaluaties** opgesteld door de experts in die periode **opnieuw lager** is. In 2019 was er opnieuw

een merkbare stijging in het aantal evaluaties. Een herziening en intensifiëring van de manier van samenwerken met een van onze belangrijkste partners, het **NCCN**, ligt hier mee aan de basis. Voor het referentiejaar **2021** merken we opnieuw de **impact van de gezondheidscrisis**: met de strenge maatregelen en het wegvallen van publieke evenementen zoals internationale vergaderingen en VIP-bezoeken, is vooral **in het aantal opgestelde evaluaties een sterke daling** zichtbaar. We merken bovendien dat er voor sommige maanden een verschil zit tussen het aantal aangevraagde en daadwerkelijk opgestelde evaluaties. Behalve dat verschillende aanvragen soms gegroepeerd worden in een en dezelfde evaluatie, zijn er tussen de aanvraag en het evenement zelf vaak ook **verstrengde maatregelen** geweest, waardoor het **evenement** soms geannuleerd moest worden en dus ook de evaluatie nooit vertrokken is.

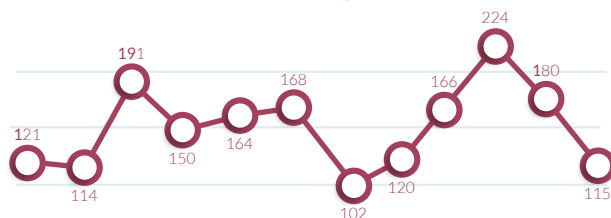
Evaluatieaanvragen aan het OCAD (DEVAL)

Punctuele evaluaties OCAD (EVAL)

DEVAL 2021

EVAL 2021

Jan Feb Maart Apr Mei Juni Juli Aug Sep Okt Nov Dec

Jan Feb Maart April Mei Juni Juli Aug Sep Okt Nov Dec

4.2

Analyses & andere publicaties

Strategische analyses

Het OCAD publiceert regelmatig strategische nota's over de verschillende actuele onderwerpen om toe te laten aan partnerdiensten om een globaal overzicht te hebben van bepaalde groepen en tendensen, zoals bijvoorbeeld de analyses over de internationale dreiging, nota's over het rechts-extremisme of over de jihadistische dreiging.

Magazine Insight

Een aantal keer per jaar publiceert het OCAD zijn magazine Insight. Telkens ligt de focus op een bepaalde thematiek. Insight is gericht naar alle ondersteunende en partnerdiensten van het OCAD, inclusief academische contacten. In 2021 heeft het OCAD twee edities van het magazine Insight uitgebracht.

4.3

Personen in de GGB

evolutie van de cijfers

De GGB is het **instrument waarmee de multidisciplinaire aanpak van de Strategie TER** concreet wordt gemaakt. De GGB werd **opgericht in 2016**, nadat honderden Belgen naar Syrië en Irak waren vertrokken om zich aan te sluiten bij terreurgroep IS. In de nasleep van de aanslagen in West-Europa in 2015-2016 kondigde de regering een hele reeks maatregelen aan om terrorisme en extremisme in onze maatschappij zo veel mogelijk in te dijken, de GGB is er hier een van.

De GGB is een *tool* voor *real time* informatiedeling. De bevoegde diensten wisselen in het kader van een veiligheidsaanpak continu **niet-geclassificeerde informatie** uit over **prioritair op te volgen entiteiten**. De toegang tot de GGB wordt bepaald in functie van subsidiariteit en proportionaliteit en vooral op basis van het *need-to-know* principe. Informatie uit de GGB wordt gebruikt op de LTF-werking voor de dossiers die een veiligheidsopvolging vereisen.

Op **lokaal niveau** zijn het de **IO's** die de voor hen **nodige informatie** uit de GGB kunnen halen. Die informatie kan dus evenzeer gebruikt worden om **cases te bespreken in de LIVC's-R**. In sommige gevallen is een laagdrempelige, sociopreventieve begeleiding immers de meest adequate maatregel.

De GGB bevat vijf statuten. De **gemene deler** van alle statuten zijn extremisme en (de intentie tot) **geweld**. Alle personen in de GGB moeten een solide band hebben met België (maar hoeven niet per se over de Belgische nationaliteit te beschikken). Indien aan een van de criteria, die wettelijk zijn vastgelegd, niet meer is voldaan, wordt een persoon uit de GGB geschrapt. Personen kunnen met een **dubbel statuut** zijn opgenomen in de GGB, omdat ze beantwoorden aan **verschillende criteria**. Dit gegeven maakt dat cijfers niet altijd absoluut zijn en dat er overlappingen zijn. In de loop van 2021 gaat het om maximum een dertigal dubbele statuten.

- **Foreign Terrorist Fighters** (FTF's): personen die naar een conflictgebied zijn vertrokken om er een terreurgroep te vervoegen of hiervan terugkeerden, of van wie het vertrek is verhinderd of die de intentie hebben om te vertrekken (opgenomen sinds de oprichting van de GGB in 2016);
- **Homegrown Terrorist Fighters** (HTF's): personen die niet de intentie hebben om naar een terreurorganisatie in het buitenland te vertrekken, maar die verkiezen om hier terroristische acties te plegen of om ze te ondersteunen (toegevoegd op basis van het KB van 23 april 2018);
- **Haatpropagandisten** (HP's): personen die het gebruik van geweld willen rechtvaardigen omwille van ideologische doeleinden. Met hun invloed willen ze hun omgeving doen radicaliseren en schade toebrengen aan de rechtstaat (toegevoegd op basis van het KB van 23 april 2018);
- **Potentieel Gewelddadige Extremisten** (PGE's): personen met extremistische opvattingen die ze eventueel willen concretiseren via geweld, maar die nog geen concrete stappen daartoe hebben ondernomen (toegevoegd op basis van het KB van 20 december 2019);
- **Terrorismeveroordeelden** (TV's): personen die veroordeeld, geïnterneerd of onder beschermingsmaatregel geplaatst zijn voor terrorisme in België of in het buitenland (toegevoegd op basis van het KB van 20 december 2019).

Evoluties 2021

Als operationele beheerder van de GGB, volgt het OCAD nauwlettend de evolutie van de entiteiten in de GGB op. Dit brengt ons tot de volgende vaststellingen.

In 2021 schommelde het aantal entiteiten in de GGB **rond de 700-710** (FTF's, HTF's, HP's, PGE's en TV's). In de loop van het jaar stelde het OCAD **322 nieuwe individuele dreigingsevaluaties** op. Deze evaluaties zijn officiële documenten, die het OCAD door validatie ter beschikking kan stellen. De aanvragende dienst kan het document vervolgens gebruiken in administratieve procedures. Deze evaluaties worden continu *up to date* gehouden. Het totale aantal evaluaties en actualiseringen dat in de GGB is hernomen, is dus vele malen groter. Onder meer in het kader van de vernieuwde methodologie Root37 zijn heel wat actualisaties gebeurd.

Foreign Terrorist Fighters (FTF's)

In 2021 was de situatie van de verschillende categorieën FTF's min of meer stabiel. Tussen de categorieën zijn er weliswaar enige verschuivingen geweest. Met name in het kader van de repatriëringen en uitwijzingen van Belgische FTF's naar België, zijn verschillende FTF's "verhuisd" van cat. 1 (ter plaatse), naar cat. 3 (returnee).

CAT 1: ter plaatse in jihadistisch conflictgebied

- Het OCAD heeft informatie waaruit met zekerheid blijkt dat de personen zich in het conflictgebied bevinden;
- Het OCAD heeft informatie ontvangen dat een minderjarige die zich in Syrië/Irak bevindt, 12 jaar is geworden. Aangezien minderjarigen vanaf dat ogenblik als aparte FTF's worden opgenomen in de GGB, veroorzaken ze een stijging van het aantal FTF's cat. 1 zonder dat er sprake is van nieuwe vertrekken uit België;
- Volgens de informatie waarover het OCAD beschikt, dateert het laatste vertrek cat. 1 uit België uit 2018. In 2021 bleef het aantal FTF's cat. 1 min of meer stabiel rond de 290 individuen. Met de repatriëring van de kinderen en hun moeders merken we vanaf september weliswaar een daling in deze categorie.

CAT 2: onderweg vanuit België

Al verscheidene jaren is er geen informatie over personen die onderweg zijn naar een conflictgebied vanuit België.

CAT 3: returnees

Vanaf het ogenblik dat FTF's cat. 1 zich niet meer in het Syrisch-Iraakse conflictgebied bevinden en bijvoorbeeld door de Turkse autoriteiten worden aangehouden, worden ze beschouwd als FTF cat. 3 en bijgevolg geschrapt als cat. 1;

CAT 4 & 5: mislukte vertrekkers en potentiële vertrekkers

Het aantal mislukte pogingen om te vertrekken is al sinds 2015 relatief stabiel gebleven, met een kleine daling van het aantal entiteiten in het tweede semester van 2021.

Homegrown Terrorist Fighters (HTF's)

Homegrown Terrorist Fighter of HTF's zijn aan de GGB toegevoegd in **2018** om tegemoet te komen aan de **veranderende trend** in het dreigingsbeeld dat individuen niet meer naar het buitenland vertrekken of vanuit een jihadistisch conflictgebied terugkeren om een terroristische actie te plegen. Enerzijds werd het moeilijker voor individuen om te vertrekken, anderzijds riepen terreurgroepen vanaf 2017-2018 op om niet meer naar het 'kalfaat' af te zakken, maar **in eigen gebied gewelddadige acties uit te voeren**. Na de creatie van deze categorie in 2018 tot 2021 zijn deze aantallen **relatief stabiel** gebleven. De neergang van terreurgroep IS, met daarmee gepaard gaand haar verminderde aantrekkingskracht en tanende propaganda, zijn hier ongetwijfeld niet vreemd aan. Vanaf **2021** merken we echter een opvallende **daling** in het aantal HTF's. Dit is te verklaren door de toevoeging van de nieuwe statuten PGE en TV in de GGB en de interne databank van het OCAD, waardoor verschillende individuen het label PGE kregen. Sindsdien schommelt het aantal HTF's opgevolgd in de GGB rond de veertig. Alle HTF's worden opgevolgd omwille van hun jihadistische gedachtegoed.

Terrorisme veroordeelden (TV's)

Terrorisme veroordeelden of TV's zijn **sinds begin 2020** aan de GGB toegevoegd op basis van het KB van 20 december 2019. Dubbele statuten zijn voor TV's niet mogelijk.

Haatpropagandisten (HP)

De Haatpropagandisten of HP's zijn in **2018** samen met de HTF's in de GGB toegevoegd. HP's kunnen zowel de **jihadistische ideologie** aanhangen (de grootste groep), maar evengoed het **rechts-extremisme** of **links-extremisme**. Daar waar het aantal personen dat opgevolgd wordt voor links-extremisme de voorbije jaren quasi stabiel is gebleven, was er een stijging merkbaar in het rechts-extremistische spectrum.

Potentieel Gewelddadige Extremisten (PGE's)

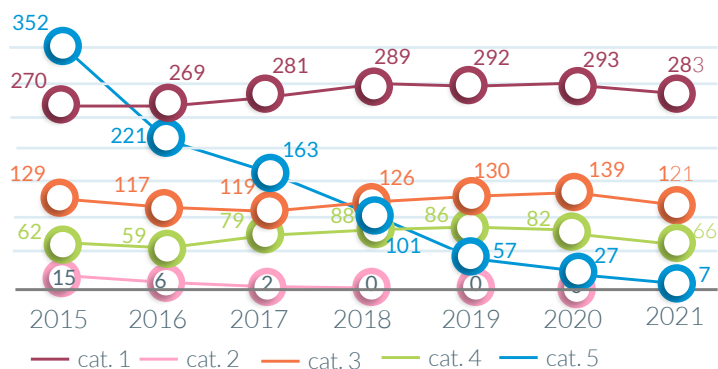
Potentieel Gewelddadige Extremisten of PGE's worden sinds **begin 2020** mee opgenomen in de GGB. Het OCAD had een wettelijke periode van zes maanden om de omzetting te maken en de dreigingsevaluaties voor de betrokken entiteiten correct op te stellen of aan te passen. De **toevoeging van de PGE's** heeft heel wat **verschuivingen** in de GGB en de interne databank van het OCAD teweeggebracht, maar was noodzakelijk om de laatste leemtes voor opvolging te kunnen dichten. Het aantal PGE's zit gedurende het hele jaar 2021 in een sterk stijgende lijn. Dankzij de toevoeging van de PGE's en de *finetuning* bij de HP's kunnen ook de fenomenen van rechts- en links-extremisme beter worden opgevolgd.

Evolutie personen in de GGB over de jaren heen

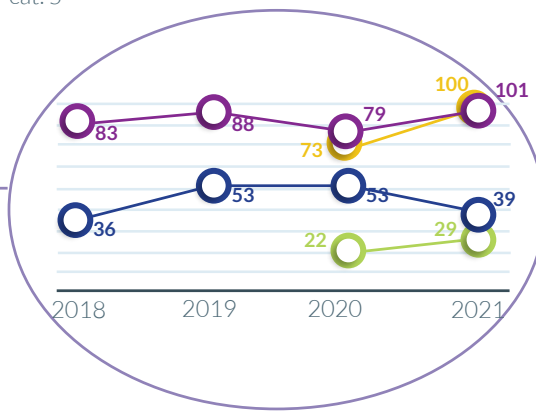
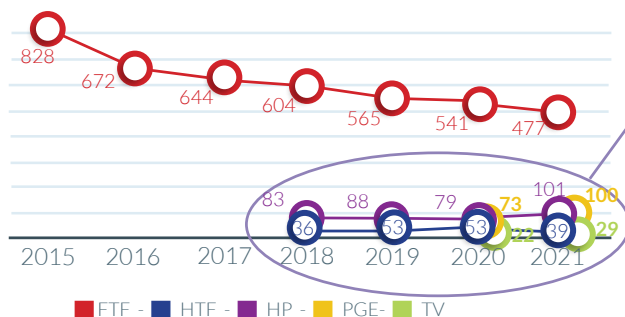
Als we de cijfers van de GGB over de jaren heen bekijken, worden de volgende trends zichtbaar:

- Het aantal FTF's is al een aantal jaren – sinds 2016 om precies te zijn – in dalende lijn;
- Het aantal returnees in de GGB is min of meer stabiel sinds 2018. De afgelopen jaren zijn weliswaar verscheidene FTF's teruggekeerd (verplicht via uitwijzing door Turkije of effectieve repatriëring), maar meerdere returnees zijn de afgelopen periode ook uit de GGB geschrapt omdat ze omwille van een positieve evolutie niet meer voldoen aan de criteria voor opname in de GGB. Sinds 2018 hebben de diensten ook geen weet van nieuwe vertrekkers;
- De grootste dalingen doen zich voor in de cat. 5 van FTF's (kandidaat-vertrekkers). Sinds 2019 merken we daar een sterke daling, die voor het grootste deel te maken heeft met de neergang van ter reurgroep IS;
- Sinds de toevoeging van het statuut PGE hebben we ook een beter zicht op de evolutie van het aantal personen dat opgevolgd wordt omwille van rechts- of links-extremistische sympathieën.

Evolutie FTF per categorie over de jaren heen (gemiddeld per jaar)

Evolutie entiteiten GGB (gemiddeld per jaar)

4.4

Individuele administratieve maatregelen

Het OCAD geeft gemotiveerd advies aan de Nationale Veiligheidsraad, de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Buitenlandse Zaken bij het nemen van individuele administratieve maatregelen **ID-ban, Pass-ban en Bevriezing van Tegoeden**. Het gaat om **preventieve maatregelen** die moeten verhinderen dat personen terroristische acties zouden plegen.

Het advies van het OCAD is gestoeld op **overleg** en **nauwe samenwerking** met verschillende van onze ondersteunende diensten en partnerdiensten, in het bijzonder het Federaal Parket. Alle individuele administratieve maatregelen worden geregistreerd in de Gemeenschappelijke Gegevensbank (GGB).

Pass-ban

Bij toepassing van de maatregel Pass-ban wordt iemands **paspoort geweigerd, ingetrokken of niet verlengd**.

Verschillende diensten (zoals het Federaal Parket, de Lokale Parketten, de FOD Buitenlandse Zaken en het OCAD) kunnen een voorstel indienen om een persoon te laten opnemen op de lijst Pass-ban. De uitvoering ervan komt toe aan de minister van Buitenlandse Zaken.

Op **31 december 2021** was de Pass-ban maatregel op initiatief van het OCAD van toepassing op **29** personen. Deze 29 personen hebben dus geen paspoort meer, waardoor ze niet meer kunnen reizen of niet naar een ander conflictgebied kunnen vertrekken. De geldigheid van de Pass-ban maatregel is **onbeperkt in de tijd** en kan enkel worden stopgezet op gemotiveerde vraag van een van de bevoegde autoriteiten.

ID-ban

Bij de maatregel ID-ban wordt iemands **identiteitskaart ingetrokken of ongeldig verklaard**, of wordt het **uitreiken van een identiteitskaart** geweigerd. De toepassing van de maatregel ligt bij de minister van Binnenlandse Zaken. Een maatregel ID-ban veroorzaakt automatisch ook een maatregel Pass-ban, voor dezelfde duur als de ID-ban. De bedoeling is om te vermijden dat de betrokkene België verlaat om zich naar een jihadistisch conflictgebied te begeven. Een ID-ban is **bepikt in de tijd**. De geldigheid van de maatregel bedraagt **drie maanden** en de procedure kan eenmaal worden verlengd indien er substantiële elementen naar voren worden gebracht die de verlenging rechtvaardigen.

In **2021** is er op initiatief van het OCAD **geen enkele ID-ban** doorgevoerd geweest.

Bevriezing van financiële tegoeden

Bij de maatregel Bevriezing van financiële middelen en tegoeden, worden iemands rekeningen bevroren. Personen die het voorwerp van deze maatregel uitmaken, komen op de Nationale Lijst terecht en de maatregel wordt via de Thesaurie gepubliceerd in het Staatsblad.

In de loop van **2021** zijn er **4** nieuwe administratieve maatregelen van Bevriezing afgekondigd. Op regelmatige tijdstippen (uiterlijk om de zes maanden) herevalueert het OCAD deze maatregelen. Op basis van deze herevaluaties zijn in **2021 27** personen van de Nationale Lijst afgehaald en is er beslist om de bevriezing van hun tegoeden stop te zetten.

Eind **2021** liepen er **272** administratieve maatregelen van bevriezing van tegoeden.

5. AFKORTINGENLIJST

ADIV	Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid	Pass-Ban	Intrekken van paspoort (preventieve administratieve maatregel)
ADVP	Algemene Directie Veiligheid en Preventie		
BiZa	FOD Binnenlandse Zaken	VSSE	Veiligheid van de Staat
BuZa	FOD Buitenlandse Zaken	WG	Werkgroep
CVE	Countering Violent Extremism		
D&A	FOD Douane & Accijnzen		
DG EPI	Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen		
Dos&Doc	Dossierbeheer en Documentatie		
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken		
ESCN	European Strategic Communications Network		
FOD MOB	Federale Overheidsdienst Mobiliteit		
GGB	Gemeenschappelijke Gegevensbank		
ID-ban	intrekken van identiteitskaart (preventie administratieve maatregel)		
IO	Information Officer		
IPA	Interne Preventieadviseur		
ISKP	Islamitische Staat Khorasan Province		
LIVC-R	Lokale Integrale Veiligheidscellen inzake Radicalisme		
LTF	Lokale Taskforce		
NCCN	Nationaal Crisiscentrum		
NTF	Nationale Taskforce		
NVR	Nationale Veiligheidsraad		
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse		
Plan R	Actieplan Radicalisme		
PMOI	People's Mojahedin Organization of Iran		
RFI	Request for information (informatie-aanvraag door een partner- of ondersteunende dienst)		

CONTACT

<https://ocad.belgium.be>

